

ЧУЖІ ФІЛЬМИ НА ЕКРАНАХ,

АБО ЧИ ЗДІЙСНЮЄ УКРАЇНА ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ В КІНО?

На запитання журналу відповідає віце-прем'єр України з гуманітарних питань **Валерій Андрійович Смолій**.

«Кіно-Театр». Авторка зі Львова пише до редакції нашого журналу: «Напевно, ні про яку сферу так багато не говорять з пересторогами, як про українське кіно. Мова часто зводиться до одного: «Екрани наших кінотеатрів заповнили іноземні фільми, вкрай заповнені насильством, здеградованістю». Однак все це зводиться до демагогічного накопичення слів і тільки, причиною є насамперед те, що в країні немає послідовної політики в галузі кіно, а, відповідно, і ситуація не змінюється». На вашу думку, чи можна спростувати це твердження?

В.Смолій. Хочу заспокоїти авторку зі Львова: держава завжди опікувалась національним кіномистецтвом. Послідовна політика в галузі кіно є, але її реалізація залежить від багатьох чинників. Щоб читачам було все зрозуміло, дозволю собі екскурс в недалеку історію.

До 1990 року Україна мала розвинену державну систему кінематографії. Щороку на її п'яти кіностудіях знімалося до 50 повнометражних ігрових, 12 анімаційних і 500 короткометражних фільмів. Розгалужена кіномережа з 22, 7 тисяч кіноустановок повністю задовольняла потреби населення. Діючий фільмофонд налічував 400 000 копій вітчизняних і кращих іноземних фільмів. Кінематографія мала свою промисловість і навчальні заклади. Ця галузь культури перебувала на повному самозабезпеченні. Щорічні валові надходження від кінопоказу складали близько 200 млн.крб., з них 55% надходили до місцевого бюджету, а 45% — витрачалися на утримання галузі, у т.ч. на виробництво фільмів. Це була, хоч і командно-адміністративна, але чітко діюча система кінематографічної індустрії.

В останні роки, у період формування суспільно-економічних відносин в Україні, єдина державна система кінематографії була зруйнована. При цьому паралельно не сформувалася її концептуально

нова модель, пристосована до ринкових умов. Колись прибуткова галузь перетворилася на збиткову. Виробництво фільмів скоротилось у 10 разів, а чисельність кіноустановок — на 54%. Кількість глядачів зменшилася з 1985 по 1997 роки у 85 разів. Якщо до 1990 року кожен житель України відвідував кінотеатр більше 15 разів на рік, то в 1997 році — 0,17 раза. З переданням у 1991 році кінопрокату і кіномережі до комунальної власності було розірвано економічний ланцюг галузі (виробництво-реалізація), ліквідовано державні органи управління кіномережею, втрачено контроль над кінопоказом.

Залишений без державної підтримки, реальних джерел фінансування, законодавчо не захищений, вітчизняний кінематограф опинився за межею виживання.

Міністерство культури і мистецтв, Спілка кінематографістів України, захищаючи інтереси національного кіномистецтва, ще на початку 1996 року розробили Концепцію збереження і розвитку кінематографії, яка передбачала можливі шляхи підтримки галузі кіно.

Зважаючи на те, що реформування кінематографії неможливо забезпечити без відповідної законодавчої бази, основну увагу було зосереджено саме на цьому.

За два роки було підготовлено і прийнято ряд законів і нормативних документів стосовно боротьби з кіно-, теле-, відеопіратством, захисту прав авторів і власників кінотворів, організації і фінансування виробництва фільмів за рахунок коштів державного бюджету, державного регулювання розповсюдження та прокату фільмів, удосконалення структури управління кіномережею і кінопрокатом, поліпшення кінообслуговування населення. У січні 1998 року було прийнято Закон України «Про кінематографію». Реалізація положень цього Закону дасть можливість досягти позитивних змін у галузі.

Невирішені проблеми вимагають прискорення процесу реформування, надання йому комплексного характеру. На сьогодні найбільш прийнятним є послідовний перехід до ринкової системи господарювання в кінематографії, яка має поєднувати державну підтримку з інвестиціями підприємців. В результаті мають бути сформовані сучасна національна кіноіндустрія і національний кіноринок.

«Кіно-театр». Чому, маючи такий творчий потенціал і таких відомих у світі митців як Юрій Іллєнко, Роман Балаян, В'ячеслав Криштофович, Кіра Муратова, Михайло Іллєнко, Наталя Андрійченко, Олександр Коваль, Володимир Дахно та багато інших, Україна ніяк не може налагодити кіногалузь таким чином, щоб вона функціонувала, щоб митці різних поколінь — режисери, актори, оператори — могли реалізувати себе, створювати фільми про нашу дійсність, наше минуле, тим самим витісняючи з екранів зарубіжний непотріб?

В.Смолій. Українська кінематографія завжди славилася своїми талантами. Фільми Олександра Довженка, Ігоря Савченка, Сергія Параджанова, Юрія Іллєнка, Леоніда Бикова, Івана Миколайчука, Кіри Муратової, Олександра Ковалю, Фелікса Соболева, Володимира Дахна, Давида Черкаського поповнили ска-рбницю світового кіномистецтва, нагороджені призами найпрестижніших міжнародних кінофестивалів.

Сьогоднішнє покоління кіномитців України продовжує кращі традиції майстрів екрану. З Україною охоче співпрацюють зарубіжні інвестори, вкладаючи кошти у вітчизняне кіновиробництво. Нещодавно створено фільми «Співачка Жозефіна...» (режисер С.Маслобойшиков) разом з німецькими інвесторами, «Приятель небіжчика» (режисер В.Криштофович) разом з французькими кінофірмами, «Принцеса на бобах» (режисер В.Новак), «Три історії» (режисер К.Муратова), «Два місяці, три сонця» (режисер Р.Балаян) спільно з російськими інвесторами. Ці фільми і сьогодні формують імідж нашої держави в усьому світі.

Біда в тому, що економічна скрута, яку переживає наша держава, не дає можливості налагодити кіновиробництво в обсягах, які б забезпечили роботою усіх провідних митців різних видів кіномистецтва. Це дало б можливість задовольнити і запити громадян України у творах вітчизняних кіностудій.

«Кіно-Театр». Однією з причин затяжної економічної кризи українського кіно є недооцінка державними діячами можливості і сили впливу кіно на свідомість глядачів. Інакше не вкладалися б такі фінансові й інформаційні капітали в естраду та шоу-бізнес. Якби роль кіно усвідомлювалась, держава домагалася б розумного балансу витрат у цих масових мистецтвах. Державні діячі, коли заходить мова про кіно, трапляється, посиляються на США, де, мовляв, держава не підтримує кіно, забуваючи чи не відаючи, що США — єдина країна, де кіно від часу свого народження і донині залишається галуззю прибутковою і голлівудські фільми, окупившись у власній країні, надзвичайно дешево продаються в усіх країнах світу, тим самим економічно підтримуючи національних виробників і здійснюючи ідеологічну експансію.

В.Смолій. Як ви вже зрозуміли, якоюсь мірою я відповів і на третє запитання. Державні діячі усвідомлюють роль кіномистецтва на формування світогляду громадян України. Ми всі виховувались на кращих вітчизняних фільмах. Кіно — спільна любов усіх поколінь.

Саме тому передбачено в Законі України «Про кінематографію» систему захисту національного фільму і систему державної підтримки вітчизняної кінематографії.

Міністерство культури і мистецтва та Спілка кінематографістів України у березні 1997 року розробили, а Кабінет Міністрів України затвердив конкретну Програму структурної перебудови галузі кінематографії України.

Основна мета цієї Програми полягає в тому, щоб по державному і з урахуванням потреб вітчизняної кінематографії розпорядитися величезним майном і матеріальними цінностями, набутими в попередні роки, уникнути перепрофілювання, незаконного використання, а часом і незаконної приватизації великої кількості закладів кіно (підприємств, кінотеатрів, кіноустановок і навіть державного фільмофонду).

Програма передбачає реструктуризацію матеріально-технічної бази на державних кіностудіях, визначає перспективні технічні бази кіновиробництва, яким буде надаватися підтримка у переоснащенні сучасною технікою і обладнанням.

Щодо кіномережі і кінопрокату передбачено:

-удосконалити правові і економічні заходи боротьби з кіно-, теле-, відеопіратством, виробити умови показу фільмів на телеба-

ченні, в кінотеатрах, розповсюдження їх для «домашнього» відео;

- провести реконструкцію кінозалів для створення комфортних умов глядачам, оснащення кінотеатрів сучасним обладнанням, яке забезпечує високу якість показу фільмів і стереозвуковідтворення; стимулювати будівництво нових кінотеатральних комплексів-мультиплексів за рахунок позабюджетних коштів;

- створити базові кінотеатри — центри вітчизняного кіномистецтва і нових форм кінопоказу;

- використовувати сучасні відеопроеційні системи для публічного показу фільмів, де це економічно і технічно доцільно, в першу чергу у сільській місцевості.

«Кіно-Театр». Які конкретні кроки зроблені в Україні для підтримання українського кіно в нових економічних умовах?

В.Смолій. На засіданні Кабінету Міністрів неодноразово розглядалися питання про сучасний стан вітчизняної кінематографії і шляхи її розвитку. Конкретні положення викладені в постанові Кабінету Міністрів від 9 червня 1997 року №563 «Про структурну перебудову в галузі кінематографії», про яку я щойно згадував.

На виконання Закону України «Про кінематографію» Кабінет Міністрів затвердив положення «Про державну підтримку національних фільмів у продюсерській системі». Основною формою фінансової підтримки національного фільму є державне замовлення. Програма фільмів, що створюються за державним замовленням, формується на конкурсній основі згідно з пропозицією продюсерів у порядку, визначеному Мінкультури.

Стратегія фінансового забезпечення галузі кінематографії, її самодостатності повинна, в першу чергу, спиратися на всебічний розвиток кіновідеопідприємницької діяльності. Бюджетна фінансова підтримка має надаватися на часткове утримання національних закладів кінематографії, утримання Національного центру Олександра Довженка (Державний фонд фільмів), підготовку кадрів, часткове інвестування технічного переоснащення та державне замовлення на виробництво національних фільмів, зокрема, для дітей та юнацтва. Фінансування виробництва фільмів з державного бюджету має відбуватися на конкурсній основі з використанням «доповнюючих грантів». Держава у своїх партнерських стосунках з інвесторами повинна гарантувати стабільне виділення коштів в обсягах, передбачених на ці цілі.

Задля створення умов для нарощення обсягів виробництва національних фільмів, врегулювання стосунків організацій кінематографії, телебачення і відео, затверджується «Положення про національний екранний час та його використання суб'єктами кінематографії і телеорганізаціями».

Для об'єднання зусиль недержавних інституцій і громадян буде створено при Міністерстві культури і мистецтв Фонд підтримки національної кінематографії для накопичення і використання коштів різних джерел фінансування.

«Кіно-Театр». Ваша оцінка Закону «Про кінематографію» та оцінка його дії?

В.Смолій. Закон України «Про кінематографію» відповідає основним напрямкам реформування економіки і культури нашої держави. Він враховує досвід розвинених кінематографічних країн Європи (Франції, Німеччини, Італії), а також постсоціалістичних країн, які мають певний досвід у виведенні з кризи національних кінематографій (Польща, Угорщина, Словаччина, Росія).

Як уже зазначалось раніше, Закон дає можливість захистити національний екранний простір від засилля дешевої в усіх вимірах зарубіжної кіновідеопродукції та підтримати вітчизняне кіновиробництво.

«Кіно-Театр». Уявімо, що ми — випускники кінофакультету зі спеціальності кінорежисура або кінооператорське мистецтво. Які в нас перспективи щодо праці?

В.Смолій. Я оптимістично оцінюю майбутнє фахівців різних кінематографічних професій. Сьогодні потреба глядачів у національних фільмах не падає, а зростає. Не дивлячись на те, що зменшилось відвідування кінотеатрів, як засвідчили соціологічні дослідження, кінофільм — найпопулярніший серед теле- і відеопрограм. Отже, налагодження систем вітчизняного кіно- теле- відеоринку забезпечить, на мій погляд, зростання обсягів виробництва національних фільмів, а отже і працевлаштування випускників кінофакультету.

«Кіно-Театр». Що б ви хотіли побажати читачам журналу «Кіно-Театр»?

В.Смолій. Насамперед, щиро дякую редакції журналу за надану можливість поспілкуватися з шанувальниками кіномистецтва і Вашого журналу.

Хочу побажати всім читачам журналу «Кіно-Театр» щастя, здоров'я, процвітання нашої держави, благополуччя і насолоди від перегляду вітчизняних фільмів.

23 липня, 1998.